

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

La bibliofila. XVI. évfolyam. 1. szám (1614. április): Paolo d'ANCONA: Don Simone Camaldolese miniatore fiorentino della fine del secolo XVI. (A XIV. sz. folyamán Firenzében a Santa Maria degli Angeli kolostorral kapcsolatban virágzó miniatura-művészetet a legújabb időkig a maga teljességében Don LORENZO Monaconak szokták tulajdonítani. Újabb kutatások kiderítették, hogy már Don LORENZO előtt működtek miniátorok és skriptorok ebben a kolostorban, úgy hogy Don LORENZO-hoz, aki 1390 körül lépett a szerzetbe, nem az alapítás, hanem az új életrekeltés, betetőzés érdeme fűződik. A miniatúra titkaiba egy másik, nála kevéssel idősebb szerzetes vezette őt be: don SIMONE camaldolese. A firenzei Laurenzianában négy antifonale van, mely egykor a Sz. Pongrácra nevezett zárdának készült, amelyek egyikén az *explicit* tanúsága szerint a kalligrafikus dísz PAOLO Soldini, míg a tulajdonképeni miniatúrákat don SIMONE készítette 1381-ben. Valószínűleg ugyanez a don SIMONE készítette 1387-ben a San Miniato del Monte kolostor AGOSTINO Chiari frater másolta misekönyvének néhány miniatúráját s lehet, hogy azonos azzal a don SIMONÉ-val is, aki 1426-ban festette ki a Santa Lucia de'Magnoli templom antifonáriumát.) — L. ZAMBRA: Il codice Zichy della biblioteca comunale de Budapest. (Részletes leírása a budapesti Fővárosi könyvtár ZICHY kodexének, mely 1489 és 1545 közt iratott. A kézirat két részből áll: egy dalgyűjteményből s egy illusztrált építészeti értekezésből. A dalok velencei nyelvjárásban vannak lemásolva. ZAMBRA a dalok kezdő sorát műfajok szerint csoportosítva felsorolja.) — Leo S. OLSCHKI: Livres inconnus des bibliographes (51. ISOKRATES, Orationes tres H. é. n. — 52. Cebetis Thebani tabula. Görögül Hagano a. é. n.) — Leo S. OLSCHKI: La miniatura fiorentina. (Az OLSCHKI-cég kiadásában megjelenendő ily című kiadvány prospektusa.) — 2. szám (május): André de HEVESY: Le psautier des dominicains de Santa Maria di Castello à Gênes. (Rövid leírása ezen, OLSCHKI birtokában levő, miniatúrázott zsolnáros könyvnek, melynek különös érdekét kölcsönöz, hogy négy kezdőbetűjén mondatzsalagok alkalmaztattak, amelyek a másolók: Sisto MAGGIOLO és Stefano CATTANEO, továbbá a miniatúr LUDOVICO da Taggia nevét foglalják magukba. Mindhárom dominikánus a XV. sz. elején élt a genuai kolostorban, amint ez Raimondo AMADEO-nak a kolostor híres tagjairól írt művéből kitűnik. Lodovico a bresciai származását, de 1461 óta Génuában megtelepedett Vincenzo FOPPA miniatúr hatása alatt áll.) — Leo S. OLSCHKI: Manuscrits très précieux. (OLSCHKI megkezdi az újabb birtokába került képes kéziratok ismertetését: 1. AEGIDIUS COLUMNA, De regimine principum. Francia ford. a XIII. sz. 2. felé-

ből, 10 miniaturával vagy alakos díszbetűvel. — 2. Apocalypsis S. Johannis. Olaszul. Velencei kézirat a XV. sz. elejéről, 3 nagy miniaturával és 27 díszbetűvel. — 3. GUIDO de BAYSIO: Lectura supra sexto Decretalium. Bolognai kézirat a XIV. sz.-ból egy nagy miniaturával, címerrel és 95 aranyos és díszített kezdőbetűvel). — Hugues VAGANAY: Les romans de chevalerie italiens d'inspiration espagnole. (Az *Amadis di Gaula* XIII. könyvének 2. fele 1560. kiadásairól a XCIII. fejezettől végig, továbbá ugyene könyv 1569—1600. kiadásáról s végül a *Historia del principe Sferamundi* III. része 1610. kiadásának első 38 fejezetéről) — 1—2. szám: G. BOFFITO és P. NICOLARI: Bibliografia dell'aria. (A meteorologia és földmágnesség olasz vonatkozású irodalma. Folytatás: ALLEGRA—AMBROSI.) — A BOINET: Courrier de France (Paul ESCUDIER, párisi képviselő, törvényjavaslatot nyújtott be egy központi hírlapkönyvtár: *Hémérophèque* felállítására érdekében. SPOELBERCH de LOVENJOU. Chantillyben felállított könyvtára január közepe óta megnyílt a kutatók számára. — Szerző azután ismerte a tudományos társulatok felolvasásait s a szaklapok cikkeit, végül a könyvárverésekről emlékezik meg. Ez utóbbiak sorában legnevezetesebb néhai PIOLENC marquis könyvtárának az elárverezése, mely 1913. nov. 26—29. került kalapács alá. A könyvtár MOLIÈRE és RACINE első kiadásait, XVIII. sz. illusztrált kiadványokat eredeti kötésben és a romantikus és modern kor írónak jobbára autogrammmokkal ellátott, egykorú díszkötésekben pompázó *editio princeps* tartalmazta. A könyvtár eladása 399.210 frankot eredményezett. A legmagasabb áron elkelt könyvek: Choderlos de LACLOS: Les liaisons dangereuses London [Paris] 1796, 2 köt. hártán 13.560 fr. HÉNAULT Nouvel abrégé de l'histoire de France 4. kiad. 1752. XV. Lajos címeres kötésével 10.000 fr.; LA BORDE: Choix de chansons. Paris, 1773. 4 köt. 10.120 fr.; LA FONTAINE: Contes et nouvelles en vers Paris. 1795. 2 köt. 13.500 fr.).

Maandblad voor bibliotheekwezen. 1. évfolyam. 1. szám (1913 február): H. E. GREEVE: Bibliothekplankton. (A sokféle egyesületi, nép, szervezeti, szak s egyéb könyvtár közt, amely Németalföldön egymás mellett működik semmiféle kalauz sincs. Szerző egy ilyen a német *Bibliothekenführer*ek mintájára megszerkesztendő kézikönyv kiadását sürgeti.) — C. A. STEENBERGEN: Romans in onze openbare bibliotheken. (A regény ép oly szükséges alkatrésze a könyvesháznak, mint az ismeretterjesztő könyvek. E könyvtárakból azonban ki kell zárni a regényirodalmi minden olyan terméket, amely nem igaz, hamis és felcicomázott, vagy az egyszerű olvasó félrevezetésére alkalmas, viszont be kell sorolni mindazt, ami egyszerű, becsületes, igaz, szóval a maga nemében jó. Végül a jó regények forgalomba hozatalának módjait ismerteti.) — N. van WIJK: De transkriptie van russiese eigennamen. (Az orosz tulajdonnevek átírásánál Hollandiában csak úgy mint nálunk meglehetősen anarkia uralkodik. Szerző e téren akar rendet teremteni s táblázatban állítja egybe az orosz abc betűinek holland megfelelőjét s ezzel párhuzamosan a német, angol és francia átírási szabályokat.) — J. VAN der VALK: Romans in onze openbare bibliotheken. (A regény a beszerzésnél csak utolsó helyen jöhet tekintetbe. Pusztán szórakoztató regényeknek a könyvesházakban nincs helyük. Csak valóban műremek

számba menő regényeket volna szabad tartani, föltéve, hogy nem ütköznek a jó erkölcsbe.) — To van RIJE: Bibliotheek-nomenclatuur. (Javaslatok a hollandi könyvtárak alkalmazottainak egyes ágazatok szerint való egyesítés elnevezésére.) — A. L. VERSCHOOR: Reorganisatie van het zweedsche openbare bibliotheekwezen. (Valfrid PALMGREN jelentése alapján vázolja a svéd népkönyvtárügy fejlődését. A népkönyvtárügy a népiskolával kapcsolatban került szönyegre. Az 1828—30. rendi gyűlés ajánlotta a plébániai könyvtárak megalakítását. E célra 1835-ben egy egyesület alakult meg HEDRÉN püspök elnöklete alatt, amely azonban főleg Värmland tartományban fejtette ki munkásságát, de 1850 körül ez a mozgalom is elült. Az 50-es évek végén amerikai hatás alatt újabb lendületet vett a könyvtárügy. 1866-ban 1265, 1868-ban pedig 1437 plébániai könyvtár működött. A 70-es és 80-as években minden visszafejlődik egy 1867-ben kelt kir. rendelet hatása alatt, mely a könyvtárakat a községi előjáróság fennhatósága alá veti. Ily könyvtár ugyan még 1901-ben is 1800 volt, de csak 580 falu részesítette a könyvtárt némi, teljesen, elégtelen támogatásban. A könyvtárak állami támogatása 1846/41, 50/51. és 56/58. években került szóba az országgyűlés előtt, de eredménytelenül. Az 1865. újjászervezett parlamenthez 1899-ben fordultak először ezzel a kérdéssel, de csak 1905-ben szavaztak meg nép- és iskolai könyvtárak céljaira 50.000 koronát [egy svéd korona = 134 K]. Az iskolai, községi vagy egyházi hatóságoknak engedélyezhető könyvtársegély maximuma 75 koronában állapított meg. Vándorkönyvtárakat felállító központi egyesületek maximális államsegélye 1500 K. A nagyobb városokban az utóbbi években jó modern könyvesházak is létesültek. A legjelentősebb a gothenburgi DICKSON-könyvtár, melynek állománya 18.750 kötet, 1910. évi forgalma pedig 174.437 kötet. Jelentékeny könyvesház van még Malmö, Norrköping, Gefle és Lund városokban, de egyik sincs kellőképp elhelyezve. A községtanács legjobban Gefle-ben karolta fel a könyvesház ügyét, ahol 1910-ben mintegy fél milliót szavaztak meg a fiókokkal ellátandó új könyvtárpépület céljaira. A máig is fennálló plébániai könyvtárak legnagyobbika Stockholmi munkások lakta Kungsholmen városrészében van, 1100 K évi segélyt élvez s 1910-ben 8096 kötetes állományával 73.000 kötetes forgalmat bonyolított le. — A népiskolai könyvtárak fellendülése 1843—1904 közé tehető; ekkor számuk 62-ről 209-re emelkedett. A munkáskönyvtárak közül, amelyek eredete a 60-as évekbe nyúl vissza, a legtöbb figyelmet a stockholmi népházé érdemel, mely 1900-ban már 24.000 kötetet számlált. Az 1908-ban államilag segélyezett könyvtárak száma 895 volt, a köztük szétosztott segély pedig 49.125 K-ra rúgott. E segélyezett könyvtárak közül csupán egynek a kötetszáma haladta meg az 5000 kötetet, a legtöbb könyvtár állománya 100—200 kötet közt ingadozik. Ebből kitűnik, hogy a jelentékenyebb könyvtárak nem részesültek állami támogatásban. A vándorkönyvtárak ügyét 1896 óta karolják fel, jobbára a tanulók egyesületei. A könyvtárak során a legújabb kormányténykedések lényegesen javítani fognak. A könyvtári államsegélyek összegét 1913-ban 170.000 K-ra emelték fel. Az egyházi vagy világi községek segélyének minimuma 40, maximuma 400 K lesz, az iskoláké pedig 15 és 150 K közt ingadozik.

A legalább is 20.000 tagot számláló országos egyesületek segélye legkevesebb 3000 K s legfeljebb 15.000 K lehet.) — 4. szám (május): N. van WIJK: Russiese auteursnamen in nederlandsche transcriptie. (A fontosabb orosz írók nevének betűsoros jegyzéke holland átírásban.) — Fanny SIMONS: Bibliothek-titulatuur. (Polemizál van RIJSE cikkével a könyvtári alkalmazottak elnevezése tárgyában). — L. C. KLOOS: «De regels voor den alfabetischen catalogus». (Pontonkint ismerteti, kritikai megjegyzések kíséretében, a németalföldi országos és egyetemi könyvtárak vezetősége által kiadott katalogizáló szabályokat.) — H. E. GREVE: Lager bibliothekwezen. (Az amsterdami könyvtárnapon tartott beszéd a németalföldi könyvtárügy reorganizálásáról.) — 5. szám (június): H. E. GREVE: Op een benoeming. (Polemikus cikk abból az alkalomból, hogy a rotterdami városi könyvtár élére nem szakképzett könyvtárost állítottak.) — J. D. C. VAN DOKKUM: Het tijdschrift in de bibliothek. (Szerző hosszan polemizál WOLFSTIEG-nek a *Zentralblatt für Bibliothekswesen* 1909. évfolyamában a folyóirat fogalmáról adott s tényleg elégtelen definíciójával. Ő maga ekként definiálja a folyóiratot: oly iratok korlátlan sorozata, melyeket szerkesztő ad ki könyvformában. Viszont a hírlapok oly iratok korlátlan sorozata, melyeket a szerkesztő napilap formájában bocsát közre. Ezután ismerteti néhány példa kapcsán a folyóiratok kameleon-életét s az ebből származó komplikációkat, a folyóiratok mai nagy számát, legújabb óriási térfoglalását és gyakorlati hasznát.) — 6. szám (július): *Stenografisch verslag van de algemeene ledenvordraging der centrale vereniging voor openbare leeszaalen en bibliotheken.* (A németalföldi könyvesházak központi szövetségének 1913. ülésén D. Bos elnökölt. Szóba került a regény a népkönyvtárban c. kérdés, melyet pro és kontra minden oldalról megvittak.) — 7. szám (szeptember): J. P. C. v. d. BURGH: Het nieuwe gebouw der openbare leeszaal en bibliothek te Naarden-Bussum. (Bussum és Naarden községek közös könyvesháza új épületét írja le rajzok kíséretében. A könyvtár fönntartásához egy 300 tagból álló egyesület évi 700 frt-tal járul hozzá, a berendezési költségekre pedig 2500 frt.-ot hozott össze). — Fanny SIMONS: Tijdschriften-wee. (VAN DOKKUM cikkéből kiindulva újabb adalékokkal szolgál a folyóiratok és gyűjteményes vállalatok könyvtári feldolgozásánál felmerülő nehézségekhez.) — *De romans in openbare leeszaalen.* (A regény a könyvesházban c. tételről több hirlapi cikket közöl.) — *Uit de staatsbegrooting voor 1914.* (A németalföldi állami költségvetés a következő könyvtári kiadásokat irányozza elő: 1. A hágai királyi könyvtárra 95.350 frtot; 2. A leideni egyet. könyvtárra 76.598 frtot; 3. Az utrechti egyetemi könyvtárra 39.100 frtot; 4. A groningeri egyet. könyvtárra 26.210 frtot; 5. A delti könyvtárra 33.450 frtot; 6. Könyvesházak segélyezésére 22.000 frtot.) — H. E. GREVE: Seminare-bibliotheken. (Közli kivonatossan R. C. BOER-nak az amsterdami egyetem önémet szeminárium könyvtára megnyitása alkalmával mondott beszédét s állást foglal szónok amaz állítása ellen, hogy a nagy egyetemi könyvtáraknál szükségesebbek és fontosabbak az egyes szakok kis könyvtárai.) — 1. és 8. szám. G. A. EVERS: Fotografie en bibliothekwezen. (A fényképészetnek a tudományos könyvtárakban való szerepéről és fontosságáról, az ily irányú eddigi intézkedésekről s a kérdés további jövőjéről beszél, bőséges szakbibliografia kapcsán.) — 9. szám

(november): H. E. GREVE: Dr. D. Bos. (Méltatja Bos-nak, a németalföldi könyvesházak központi szövetsége imént leköszönt elnökének, e minőségben szerzett érdemeit.) — H. E. KNAPPERT: De Amsterdamsche boekenbeul 1810—1813. (VAN RAY működését rajzolja, aki a németalföldi francia uralom alatt a sajtórendészet feje volt s igen hazafiatlanul viselkedett.) — J. F. VAN SOMEREN: Kantteekeningen op de opmerkingen betreffende de «catalogus-regels» van den heer L. C. Kloss. (Szerző, mint a *Regels voor den alphabetischen catalogus* egyik szerzője védelmébe veszi e szabályzatot KLOOS megjegyzéseivel szemben.) — S. J. ROBITSCH: Roomsche oibliotheekbeweging. (A németalföldi róm. kath. könyvtári intézmények kritikai ismertetése a jövő teendőinek feltárása kapcsán.) — 10. szám (december): L. C. KLOOS: De «kantteekeningen» van den heer J. F. van Someren. (Viszonzalasz VAN SOMEREN polemikus cikkére.) — J. v. DIJK: Boekendiefstal. (A könyvlopás, illetve a könyvtárakból ellopott könyvek értékesítése elleni védekezés módjait ismerteti. A könyvtábla belsejére ragasztott ex libris, minthogy könnyen leáztható, semmiféle biztosítékot sem nyújt. A címlapon és a könyv valamely lapján alkalmazott dombornyomású bélyegző nem teljes biztosíték, mivel a tolvaj egyszerűen kivágja a bélyegzett laprészt s így megcsonkítva adja el. Többet ér — kötött könyveknél — a leideni egyetemi könyvtár eljárása, mely abban áll, hogy a könyv mindhárom metszési oldalát bélyegzik le. Emellett az összes közkönyvtáraknak egyöntetűen kellene megállapítaniok, hogy a könyv belsejében melyik lapot bélyegzik le s ezt a megállapodást az antikváriusok tudomására kellene juttatni.) — 9—10. szám. H. E. GREVE: Leeszaal-statistiek. (Az olvasóterem használatáról készített egyöntetű kimutatás érdekében kidolgozott két táblázatot közöl, melyek egyike az olvasmányok, másika az olvasók kategóriáit állapítja meg).

The library world. XVI. kötet. 88. szám (1913. október): F. HELLIWELL: Local cooperative cataloguing. (Annak a véleménynek ad kifejezést, hogy az azonos ipari foglalkozásokat űző városoknak egymással szövetkezve kellene kiadniok ezen iparágakra vonatkozó könyvrészletük részletes mutatókkal ellátott katalógusát.) — Alfréd Cecil PIPER: Some great printers and their work: John Bashkerville. (John BASHKERVILLE [1706—1775] saját készítésű betűivel 1757-ben adta ki birminghami sajtójának első termékét, egy VERGILIUST, melynek osztatlan sikere volt. A nyomda virágkora 1766-ig tartott; ez év-tized alatt jelent meg a híres ívrétű biblia, melyre 2.000 £-ot költött, de amely épen nem hozta meg a kívánt anyagi hasznot. E balsiker egy időre elkedvetlenítette, de a 70-es évek elején bele fogott a latin klasszikusok kiadásába. A sorozat azonban BASHKERVILLE halála következtében megakadt, a nyomda feloszlott s betűkészletének zöme BEAUMARCHAIS kehli nyomdatulajdonos birtokába került.) — Maud E. GRIFFITHS: A note on the preservation of order on the shelves of an open library. (A szabad hozzáférés egyik legfőbb hátránya, hogy a közönség a polcról levett könyvet legtöbbször rossz helyre állítja vissza. Ezt szerző egy kartonlap segítségével akarja megakadályozni, amelyet jel gyanánt az olvasónak a polcra leemelt könyv helyére kell tennie.) — CALIX: A state librarian: a sketch. (Szatirikus rajz.) — W. Bramley COUPLAND

Irregularities in the make up of early printed books. (Az ősnymtatványok szabálytalanságai közt a leggyakoribb, hogy a szedés között fél, sőt egész lapnyi űr is tátong. Ennek az az oka, hogy a könyv különböző részeit egyszerre szedték és nyomtatták s így nem tudták egész pontosan beosztani a szöveget. Különböző kiadásokból eredő iverk egyesítése, címlappótlások s egyéb toldozgatások szintén elég gyakori jelenségek.) — 89. szám. (november): Reginald Ernest SMITHER: The library of Congress classification. (A Library of Congress anyaga kezdetben csupán nagyság szerint volt csoportosítva. A 1812. katalógus már 18 szakba osztva sorolja fel a könyveket. Később JEFFERSON átdolgozta a BACON-féle tudományfelosztást és a könyvtárt 44 szakra osztotta. Ez a csoportosítás némi változtatással s több alszak betoldásával 1898-ig állt fenn. Azóta új szakrendszer kidolgozásán munkálkodnak, melynek egyes részei többszöri átdolgozás után immár a végleges formában nyomtatásban is megjelentek, míg több rész ma is csak kézirat gyanánt van kidolgozva s folytonos változtatásoknak alávétve. A főszakok a következők: 1. Általános művek. Vegyesek. 2. Bölcsészettan. Hittudomány. 3. Történelmi segédtudományok. 4. Történelem és helyrajz (Amerikát kivéve). 5. Amerika. 6. Földrajz. 7. Társadalomtudományok. 8. Politikai tudomány. 9. Jog. 10. Nevelés. 11. Képzőművészet. 12. Nyelvészet. 13. Természettudomány. 14. Orvostudomány. 15. Földművelés és állattenyésztés. 16. Technologia. 17. Hadtudomány. 18. Tengerészet. 19. Könyvészet és könyvtártan. Az egyes szakok alosztályozásánál a következő szempontok irányadók: 1. Általános művek, mint pl. folyóiratok, társulatok, gyűjtemények, szótárak. 2. Elmélet, bölcsészet. 3. Történet. 4. Értekezések. 5. Törvények, szabályok, állami vonatkozások. 6. Oktatás. 7. Egyes tárgyak. A szakjelzés szám és betűcsoportokból áll, melyek kombinációja elég rugalmas arra, hogy a jövő fejlődést hosszú időre ellássa.) — A. Cecil PIPER: Some great printers and their work: Bodoni. (Giambattista BODONI, a jeles olasz nyomdász, méltatása a százéves forduló alkalmából.) — 90. szám (december): J. F. WALKER: Suggested re-arrangement of the Dewey classes 100 and 200. (A Dewey-rendszer theologiai és bölcsészeti osztályainak másféle sorrendjét sürgeti indokolás kíséretében.) — W. E. D.: The late Mr. F. J. Burgogne. (Nekrológ. BURGOGNE 1887 óta volt a Lambeth public libraries főkönyvtárosa.) — Alfred Cecil PIPER: Some great printers and their works: the Foulises. (A glasgowi születésű Robert FOULIS 1742. alapította meg szülővárosában nyomdáját, 1751-ben Andrew öccsével társult, akinek 1775-ben bekövetkezett haláláig a közös műhely számos jelentős terméket bocsátott világgá. A cégalapító Róbert 1776-ban hunyt el s a felszerelés árverés útján egy edinburghi cég tulajdonába ment át.) — 91. szám (1914 január): W. Bramley COUPLAND: A brief description of the parts of a modern book. (A modern könyv kollacionálásának nehézségeire mutat rá, ami első sorban a kiadók pontatlanságának a következménye.) — Alfred Cecil PIPER: Some great printers and their works: the Didots (A XIX. sz. leghíresebb francia nyomdász-cégének megalapítója François DIDOT [szül. 1689] volt; fia, François Ambroise [1730—1804], több tekintetben fejlesztette a könyvnyomtatás technikáját; hozzá méltók voltak fiai, Pierre és Firmin DIDOT, akik 1804-ben vették át a

törzsüzletet. De a család leghíresebb tagja Ambroise Firmin DIDOT [1790—1876] volt, aki főleg a görög nyelvudomány ügyében tett sokat.) — Henry DIXON: A select list of early printed books. (A St. Bride foundation typographical library anyagából kiállított XV—XVI. századi nyomtatások lajstroma.) 92. szám (február): William POLLITT: The collection and organisation of professional literature (Azt az eszmét pendíti meg, hogy az angol könyvesházak ne csak a könyvtártani kézikönyveket, hanem az egyes könyvtárak kiadványait, nyomtatványait stb. is gyűjtsék össze szakismeretük bővíthetése végett.) — Ernest A. SAVAGE: A minimum vage for certificated library assistants. (Az angol képzett könyvtári tisztviselők kiuzsorázása ellen agitál.) — 89—92. szám: Henry A. SHARP: Pages from a dutch note book. (1. Ismerteti a Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur könyvkiadó vállalatát, mely német mintára igyekszik az olcsó könyveket terjeszteni Hollandiában. Az egyes füzetek 6000 példányban kerülnek kiadásra. 2. Leírja a hágai koninklijke bibliotheek épületét, berendezését és működését. 3. Ismerteti az amsterdami provinciális levéltár berendezését és gazdagságát. 4. Összefoglaló leírása a könyvesház németalföldi típusának.) — 93. szám (március): Charles RIDDLE: James Duff Brown. (Nekrológ.) W. C. BERWICK-SAYERS: James Duff Brown. (Emlékvers.) — 92—93. szám: Arthur WEBB: Some early dates of colonial printing. (Az Indiában, Ceylonban, Canadában, Ausztráliában, Tasmaniában, New-Zealandon, Dél-Afrikában, Nyugatindióban, Gibraltárban és Malta szigetén működött legelső könyvnyomtatókról.) — 94. szám. (április): Wilfried HYNES: Reference libraries for business men. (A reference library a modern könyvesház aránylag legkevésbé népszerű osztálya. Szerző rámutat ennek okaira s egész sor intézkedést javasol, mely alkalmas arra, hogy változtasson ezen a kedvezőtlen helyzeten.) — H. P. BROADHURST: A note on distinctive bindings. (A könyvtári kötések egyformasága ellen beszél s bizonyos határok között az egyes kötések egyénítését javasolja.) — F. HELLIWELL: Subject classification. (A BROWN-féle subject classification I. 400 osztálya, mely a textilliparra vonatkozik, eredetileg 35 alosztályból áll. Szerző az alosztályok számát 70-re bővíti ki.) — 93—94. szám. Wm. Gifford HALE: The decimal classification as applied to small libraries. (Szerző kis könyvtáron oly gyűjteményt ért, melynek állománya nem éri el a 10.000 kötetet. Ezeknek a tizedes rendszert a legtöbb szakra nézve 2 számig, de egyes, főleg történeti és földrajzi szakokban, 3 sőt 4 számig is alkalmazniok kell, ha a «vegyes» szakokat el akarják kerülni.)

Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXXI. évfolyam. 1. szám (1914. január): E. LIESEGANG: Der Neubau der Nassauischen Landesbibliothek zu Wiesbaden. (A nassauai országos könyvtár 1813 okt. 12. kelt rendelet léptette életbe. Alapállományát a régi nassauai hercegi könyvtár anyagából s a felosztott kolostorok könyveiből állították egybe. A gyarapodás fennállása első félszázadában eléggé kedvező volt, de a hercegség bekebelezése után meglehetősen mostoha pénzügyi helyzetbe került. Új épület emelésére 1900-ban jött létre szerződés a kormány és Wiesbaden városa között. Eredetileg egyetlen új épületről volt szó, melyben a könyvtár a múzeumi gyűjteményekkel kapcsolatban

nyert volna elhelyezést, majd többféle más terv felmerülése után, végre abban állapotok meg, hogy külön könyvtárpalotát építenek. Az új könyvtárépület nem áll szabad területen, hanem főhomlokzatával zárt utcásonba ékelődik. A főhomlokzat földszintjén van a $8'23 \times 13'17$ m. területű inkunábulum-terem, mely az ősnymtatványok, kéziratok és ritkaságok befogadására szolgál. Fabútorait Hans VÖLCKER tervezte. Ugyancsak a földszinten van a kapus lakása, a házi könyvkötészet, az újságraktár és a duplumok elhelyezésére szolgáló tér-ség. A magas földszint vesztibüljéből balra a könyvkikölcsönző helyiségbe, középpont pedig az udvarra benyúló olvasóterembe jutunk, míg a jobboldali folyosó a dolgozóterembe torkollik. E folyosó udvari oldalán a ruhatár s az egyik könyvtáros szobája, míg utcai oldalán egy második könyvtárosi szoba s az igazgató dolgozó és fogadószobája nyert elhelyezést. A dolgozóteremben a kézikönyvtár mellett a betűrendes cédulakatalogus és a könyvalakú szakkatalogus foglal helyet. A kikölcsönző helyiségben viszont a betűrendes katalogus másodpéldánya s a rendsző-katalogus van felállítva. A nyilvános olvasóterem $21'43$ m. hosszú, $10'46$ m. széles és $6'50$ m. magas s jobboldalról 5 magas ablak világítja meg. A baloldali és a hátsó falon lévő emeletes állványokon a kézikönyvtár vonul végig. A teremben 62 egyén foglalhat helyet 8 hosszú asztal mellett. A bútorzat s a falak faburkolata barnára pácolt tölgy, míg a festett fríz és a kazettás mennyezet díszé VÖLCKER munkája. A homlokzati részen a hivatalos helyiségek fölött nyúlik az égnek a könyvraktár, mely $40'98$ m. hosszú, $13'58$ m. széles és $13'9$ m. magas. E raktár 5, egyenkint $2'25$ m. magas, könyvtáremelethez van osztva, melyek fölött a vasszerkezetű padlásba még egy 5 m. magas 6. emelet vonul végig. A két oldalról megvilágított raktár utcai frontján végigvonuló folyosó 70 cm. széles, míg az udvari homlokzattal párhuzamos főfolyosó szélessége 180 cm. A keresztfolyosók szélessége a raktárakat tartó oszlopoktól mérve 180 cm., de ez a nagy formátumú alsó könyvsorok következtében 1 m-re zsugorodik össze. Egyelőre csupán az alsó három emelet sorban vannak könyvespolcok, melyek összes hossza 8400 méter. Minden egyes emeleten 80—85.000 kötet állítható fel. Minthogy a könyvtár jelenlegi állománya 180.000 kötet, a hely hosszú időre elég. A könyv-állványok LIPMANN-rendszerűek, némi módosítással. Az építkezés és berendezés költségét 540.000 M-ra irányozták elő, amit egy kissé túlléptek. A telek értéke ezenfelül 216.700 M.) — E. CROUS: Die Inventarisierung der Wiegendrucke in Grossbritannien und Irland. Szerző a német inkunábulum-bizottság megbízásából félévet töltött Nagybritanniában és Írországbán, hogy az ottani könyvtárak ősnymtatványanyagát az általános inventár számára feldolgozza. Szerző maga mintegy 100 gyűjteményben fordult meg s körülbelül 4000 ősnymtatvány fordult meg a kezén. Eddigélé 320 gyűjteményben 36.268 ősnymtatványról van tudomása, melyeket részben maga, részben az illető intézetek vezetősége dolgoz fel az egyetemes repertorium számára.) — 2. szám (február): Carl ROTH: Die Bücherzensur im alten Basel. (A preventiv cenzurát Baselben alighanem az 1524-iki nürnbergi birodalmi gyűlésen kiadott rendelet hatása alatt hozták be ugyanez év végén. Az 1531-ben újból megerősített rendelkezést 1540-ben oda módosították, hogy a könyv kinyomatása előtt egy

példányt be kell mutatni a városi tanácsnak 100 frt birság terhe alatt. 1558-ban a cenzura dolgában annyiban történt változás, hogy cenzorokul többé nem a városi tanács tagjait, hanem az egyetem rektorait és dékánjait jelölték ki. A nyomdászok igen lanyhán tettek eleget a rájuk nézve terhes kötelezettségnek, ami sok surlódást s még több új meg új rendelet kibocsátását idézte elő. Szerző számos akta szószerinti vagy kivonatos közlésével ismerteti a baseli cenzura ügyét egész 1833-ig.) — J. REST: Die erste allgemeine päpstliche Bulle. (VOULLIÉME, s az ő nyomán többen mások is azt állítják, hogy Ince pápának 1487 nov. 17-én a cenzura tárgyában kelt bullája legegőbb, Kölnben 1492-ben látott napvilágot. A freiburgi egyetemi könyvtár azonban őriz egy eddig unicum füzetet, mely a bullát tartalmazza s amelyet a típusok után ítélve Georg HEROLD nyomtatott Rómában.) — C. SCHERER: Die Landesbibliothek zu Fulda. (A fuldai orsz. könyvtár, mely eddig becslés alapján 80.000 kötetes könyvtárként szerepelt, 1913-ban új felállítása kapcsán tényleg megszámlaltatott. Ez alkalmommal kiderült, hogy a könyvtár csupán 45.000 kötetből áll, amihez még 288 kötet ősnymtatvány, 90 műlap, 663 kézirat és 181 drb. okmány járul. A könyvtárt 1902 óta újra katalogizálják a berlini instrukciók alapján. A könyvtár új szerzeményeinek katalógusát a Fuldaer Zeitung ingyen közli s ebből a könyvtár famentes papíron különlenyomatokat készített. A könyvtár 1903 óta hetenkint 18 órán át van nyitva). — 3. szám (március): W. MUNTHE: Die königliche Universitätsbibliothek zu Christiania. (Ismerteti a christianiai egyetem új könyvtáráépületét, mely másfélmillió 8-r-kötet befogadására elegendés és 974.000 koronába került. Egy-egy 8-r. kötetre tehát 0'65 K jut. A felülvilágított olvasótermekben 112 ülőhely van s a raktárak 3 millió kötet befogadására kibővíthetők. Az épület tervezésénél a következő követelmények vétettek figyelembe. 1. Az egész épület tűzálló anyagból építendő. 2. Az egyes emeletek teljesen egy szintben álljanak, lépcsők nélkül. 3. A kezelő, raktár és használati helyiségek egymástól teljesen elkülöntendők. 4. Ez utóbbiak közül a legfontosabbaknak egy emeleten kell elhelyezve lenniök. 5. A közönség útjának sehol sem szabad kereszteznie a személyzetét. 6. Az összes használati helyiségek egyetlen bejárás köré csoportosítandók. 7. Külön raktár és kezelőhelyiség a nemzeti rész számára, kapcsolatban a kiállítási teremmel. 8. Felső világítás megtartása, mivel ez a régi épületben is igen jól bevált. 9. Bővíthetés 3 millió kötet számára). — Alfred SCHULZE: Tauschverkehrsfragen. (Az egyetemi könyvtárak egyik legnagyobb átka a csere útján kapott sok egyetemi nyomtatvány és értekezés, melyet többnyire senkisésem használ. Helyesebb volna, ha a porosz egyetemi könyvtárak egymás közt felosztanák, hogy a cserében kapott anyagból melyik mit tart meg s ezt azután szükség esetén egymásnak kikölcsönöznék.) — C. BENZIGER: Inkunabeldrucke der Friedrich Riedererschen Offizin in Freiburg i. Br. (Friedrich RIEDERER freiburgi nyomdájának működését ismerteti 1493—94. évi nyomtatványai alapján.) — Kurt TAUTZ: Zur Einführung der Buchdruckerkunst in Russland. (Oroszországban, helyesebben a moszkvai nagyhercegségben, 1564 márc. 1. kelettel jelent meg az első orosz nyomtatvány, még pedig a IV. IVÁN cár által egyházi könyvek nyomtatására még 1553-ban Moszkvában felépített

«печатный двор» sajtójából. Az oroszokat a nyomtatás mesterségére némelyek véleménye szerint a lengyelek, míg mások nézete szerint a németek tanították. Viszont több, a XVII. sz. közepén összegyűjtött adat arra mutat, hogy az első orosz könyvnyomtatók mesterei az olaszok voltak.) — 4. szám (április): Die EINWEIHUNG der neuen königlichen Bibliothek. (Részletes beszámoló a berlini kir. könyvtár felavatási ünnepélyéről s az ezen alkalommal elhangzott beszédekről.) — L. SMITZ—KALLENBERG. Über Handschriftenkäufe des Klosters Böttingen im XV. Jahrhundert. (Az ágostonrendi szerzeteseknek 1803-ban felosztott böttingeni kolostorára vonatkozó oklevelek az 1412., 1422., 1423., 1426. és 1441. évből, melyek kéziratok vásárlására vonatkoznak.) — Moriz RÜPSCHL: Zur Arndt-Bibliographie. (A jelenleg elfogadott közvéleménnyel szemben, mely a HENRIK VIKTOR wied-neuwiedi herceg leveleit tartalmazó *Schattenbild eines deutschen Prinzen* c. kötet sajtó alá rendezését E. M. ARNDT-nak tulajdonítja, kimutatja, hogy a kötet kiadója Chr. Fr. HOFFMANN kapitány, a herceg nevelője volt.) — 5—6. szám (máj.—jún.): H. FÜCHSEL, E. GRATZL, R. HELSIG, A. KEYSER, C. NÖRREBERG: Arbeitsmethoden und Organisationsfragen der deutschen Bibliotheken. (A cikk a német könyvtárak feleleteit dolgozza fel a könyvvállomány gyarapítására, leltározására, katalogizálására, bekötetésére, felállítására, használatára, a statisztikára, szervezetekre és tisztviselőkre s az épületre vonatkozó kérdések dolgában.) — Fr. ADRIAN: Musterrücken für Probepände und Buchbinderjournale in Zettelform. (A bonni könyvtár eljárását ismerteti.) — G. ROHFELDT: Bibliothekbesuch in früherer Zeit. (Ismerteti O. G. TYCHSEN, a rostocki könyvtár igazgatójának feljegyzéseit, az 1790 febr. 5-én megnyitott könyvtár látogatottságáról. Az érdekes feljegyzések 1808-ig terjednek.) — Johannes LUTHER: Die Schnellarbeit der Wittenberger Buchdruckerpressen in der Reformationszeit. (Az 1518—1535. évekből egybeállítja LUTHER Márton iratainak jegyzékét annak feltüntetésével, hogy mindegyikből hány kiadás készült Wittenbergben s mennyi Wittenbergen kívül. Érdekes, hogy a kiadások száma az évek folyamán alaposan megcsappan. A tárgyalt iratok közt sem a bibliafordítás, sem a postillák, sem pedig a szentbeszédek nem szerepelnek.)